

COICOP 2018 och nytt basår i KPI och relaterade inflationsmått¹

Från och med januari 2026 kommer KPI och relaterade inflationsmått att publiceras enligt en ny produktklassifikation. I samband med detta byter indexen även basår.

I denna PM beskrivs de förändringar som är planerade i närmare detalj. Nämnden välkomnas att komma med synpunkter.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

¹ Arbetet med övergången till COICOP 2018 är delvis finansierat av Eurostat. Åsikter och synpunkter som uttrycks i denna promemoria återspeglar inte nödvändigtvis EU:s eller Eurostats ståndpunkter och vare sig EU eller Eurostat kan hållas ansvariga för dem.

Innehåll

Bakgrund	3
COICOP och ECOICOP	3
COICOP i KPI och relaterade mått	4
Valet av basår	4
Planerade förändringar 2026	5
Ny klassifikation	5
Ny produktindelning	5
Nya publiceringsaggregat	6
Nya basår	7
Antal decimaler	8
Tillbakaräknade serier	8
Historisk grunddata	8
Val av metod för tillbakaräkningen	9
Fördelningsmatriser	9
Vikter och länkar för elementära produktgrupper	11
Jämkning	12
Aggregerade länkar	13
Kedjade serier	13
Planerad publicering	13
Utvärdering av tillbakaräknade serier t.o.m. 2024	14
Skillnader på totalnivå för KPI och KPIF	15
Jämförelser på avdelningsnivå	17
KPIF:s analysgrupper	20
Referenser	21
Bilaga: Produkter som bytt avdelning	22

Bakgrund

COICOP och ECOICOP

Classification of Individual Consumption According to Purpose (COICOP) är en internationell produktklassifikation som används för att kategorisera individers konsumtionsutgifter (genom hushåll, icke-vinstdrivande organisationer och offentlig verksamhet) efter ändamål. Den första versionen, benämnd COICOP99 eller COICOP 1999, antogs av FN:s statistikkommission 1999 och en ny version, kallad COICOP18 eller COICOP 2018 antogs 2018 (jmf UNECE, 2025). Den nya versionen är nu på väg att implementeras i konsumentprisindex i många länder, däribland inom EU.

COICOP klassificerar hushållskonsumtionen enligt en hierarkisk struktur. COICOP99 innehöll tre nivåer: Tvåställiga *avdelningar*, treställiga *grupper* och fyrställiga *klasser*. COICOP18 har även en femställig nivå i form av så kallade *subklasser*. En illustration ges i tabell 1.² Inom området livsmedel innehåller COICOP18 också en sexställig nivå vilken dock inte är tänkt att användas i Sverige.

Tabell 1: Del av COICOP 2018.

01	LIVSMEDEL OCH ALKOHOLFRIA DRYCKER	Avdelning
01.1	LIVSMEDEL	Grupp
01.1.1	Spannmål och spannmålsprodukter	Klass
01.1.1.1	Spannmål	Subklasser
01.1.1.2	Mjöl av spannmål	

Parallellt med COICOP finns även en europeisk klassifikation kallad ECOICOP. ECOICOP har tagits fram av Eurostat och används inom ramen för HIKP-samarbetet. Den bygger på COICOP men innehåller endast de delar av konsumtionen som är relevanta för HIKP (d.v.s. konsumtion genom hushåll), och har även en annan detaljeringsgrad.

Den första versionen av ECOICOP, ECOICOP v.1, motsvarade COICOP99 ner till klassnivån, men hade också en femställig nivå specificerad av Eurostat.³ Den nya versionen, ECOICOP v.2, är identisk med COICOP18 ner

² De svenska benämningarna på hierarkins olika nivåer kan komma att justeras.

³ Se förordning 2016/792; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0792&qid=1668591734191>.

till subklassnivån.⁴ Den sexställiga nivån inom livsmedel återfinns dock inte i ECOICOP.⁵

COICOP i KPI och relaterade mått

För HIKP-beräkningarna har COICOP använts som klassificeringsgrund ända sedan starten. De första åren användes en något modifierad variant vilken också benämndes COICOP/HIKP, men år 2000 övergick man till COICOP99.⁶ ECOICOP v.1 (inklusive den femställiga nivån) implementerades i HIKP 2016.⁷

Svenska KPI har också i viss mån anpassats till COICOP-strukturen. I samband med att HIKP övergick till COICOP99 gjordes en motsvarande justering för KPI, och alla KPI:s produktgrupper är därmed sedan år 2000 klassificerade till en COICOP-klass. Dock prioriterades inte motsvarande anpassning när ECOICOP v.1 infördes i HIKP, och den femställiga subklassnivån återfinns därför inte KPI.

Valet av basår

Med basår avses i denna PM *indexbasåret*, d.v.s. det år för vilket indexet sätts lika med 100. (Då både KPI, KPIF och HIKP är kedjeindex är detta inte samma sak som *viktbasåret*.) KPI publiceras för närvarande med basår 1980, KPIF med basår 1987, och HIKP med basår 2015.

Även om valet av basår inte är lika kritiskt för kedjeindex, så ter det sig naturligt att i samband med ett klassifikationsbyte även överväga byte av basår. Inte minst kan detta ha en ”pedagogiska poäng”, då det tydliggör för användare av statistiken att förändringar gjorts i indexets konstruktion.

För HIKP regleras valet av basår i förordningen. Enligt denna ska HIKP:s basår ändras till 2025 från och med januari 2026:

”The harmonised indices and their sub-indices shall be rescaled to a new common index reference period [...] every 10 years after the last rescaling starting from 2015. The rescaling to the new index reference period shall take

⁴ Hela strukturen för ECOICOP v.2 återges här: https://showvoc.op.europa.eu/#/datasets/ESTAT_European_Classification_of_Individual_Consumption_according_to_Purpose_version_2_%28ECOICOP_2%29/data.

⁵ För ett antal utvalda grupper har Eurostat ändå efterfrågat indextal uppdelat på den sexställiga nivån från medlemsländerna. Detta är dock tänkt att göras på frivillig basis och regleras alltså inte i någon förordning.

⁶ Se underlag för KPI-nämndens möte nr 201; Wahlström (1999).

⁷ I samband med detta publicerades även den femställiga nivån retroaktivt för år 2014 och 2015 (d.v.s. indextal från och med december 2013). För mer information om övergången till ECOICOP v.1, se underlag för KPI-nämndens möte nr 248; Carlsson (2013).

effect [...] with the index for January of the following year after the index reference period.” ⁸

Planerade förändringar 2026

Ny klassifikation

HIKP ska enligt regelverket gå över till ECOICOP v.2 från och med januari 2026.⁹ För att öka sammanvändbarheten av olika inflationsmått har SCB beslutat att även KPI, KPIF och relaterade mått ska redovisas enligt ECOICOP v.2 (d.v.s. COICOP 2018) med start 2026.

Ny produktindelning

I samband med klassifikationsbytet kommer SCB även övergå till att räkna samtliga inflationsmått med utgångspunkt i en gemensam produktindelning. Denna indelning ersätter därmed KPI:s så kallade *produktgrupper* och HIKP:s *COICOP6-aggregat*.¹⁰ Förutom ökad jämförbarhet mellan måtten så väntas förändringen leda till förenklade HIKP-beräkningar.

Den nya produktindelningen, vilken är framtagen av SCB, utgör en mer detaljerad version av ECOICOP v.2. Grupperna kommer att refereras till som *elementära produktgrupper* (EPG), och betecknas med en bokstav i slutet av koden. Ett exempel ges i tabell 2. Notera att de elementära produktgrupperna normalt sett *inte* sammanfaller med COICOP18-klassifikationens sexställiga nivå.

Tabell 2: Exempel på elementära produktgrupper (EPG).

01	LIVSMEDEL OCH ALKOHOLFRIA DRICKER	Avdelning
01.1	LIVSMEDEL	Grupp
01.1.1	Spannmål och spannmålsprodukter	Klass
01.1.1.1	Spannmål	Subklass
01.1.1.1.A	Gryn	Elementära produktgrupper
01.1.1.1.B	Ris	
01.1.1.1.C	Övriga spannmål	

⁸ Se förordning 2016/792, §5.6; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0792&qid=1668591734191>.

⁹ Se förordning 2024/3159; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202403159.

¹⁰ Under KPI-nämndens sammanträde nr 12 2021 (jmf Ståhl, 2021) diskuterades möjligheten att införa en gemensam produktindelning för KPI/KPIF och HIKP i form av *elementära produktgrupper*. Den diskussionen utgick dock från antagandet att dagens tabellplaner skulle bibehållas, d.v.s. att KPI även fortsättningsvis skulle publiceras på produktgruppsnivå.

Nya publiceringsaggregat

Från och med 2026 kommer publicering i första hand att ske på subklassnivå. I ett par fall kommer emellertid även elementära produktgrupper att redovisas; detta gäller COICOP 01 samt 04.2, för vilka det bedöms finnas särskilda användarbehov. För detaljer hänvisas till Morin (2024) och information på SCB:s hemsida.¹¹

Vad gäller publiceringen av HIKP och HIKP-KS blir en stor förändring att det hos Eurostat kommer att finnas detaljerade serier som sträcker sig tillbaka till 1996 respektive 2003. (Dagens serier redovisas på detaljerad nivå tillbaka till 2014.)

Indextal kommer från och med 2026 också att tas fram för ett antal så kallade *specialaggregat*. I tabell 3 ges en översikt av dessa.

Tabell 3: Specialaggregat som publiceras fr.o.m. 2026.

	KPI	KPIF	HIKP
Varaktiga varor	X	X	
Delvis varaktiga varor	X	X	
Icke varaktiga varor	X	X	
Varor (aggregat av ovanstående)	X	X	
Tjänster	X	X	
Exklusive energi	X	X	
Livsmedel, alkohol och tobak		X	
Energi		X	
Varor exkl. livsmedel, alkohol, tobak och energi		X	
Kapitalstock		X	
Tjänster exkl. kapitalstock		X	

De fem översta aggregaten definieras i enlighet med COICOP18-klassifikationen. (I denna har samtliga subklasser kategoriserats antingen till någon av de tre varugrupperna eller som en tjänst.) Dessa aggregat blir därmed jämförbara med dem som används av Eurostat för HIKP. (SCB kommer dock enbart att publicera aggregaten för KPI och KPIF.)

De fem nedersta aggregaten har istället tagits fram för att tillgodose svenska användares behov. De motsvarar i hög grad de aggregat som idag beräknas och publiceras av Riksbanken.¹² På SCB:s hemsida kommer dessa extra specialaggregat att refereras till som *analysgrupper*.¹³

¹¹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/priser-och-ekonomiska-tendenser/priser/konsumentprisindex-kpi/produktrelaterat/aktuellt/kpi-byter-klassificering-och-basar/>

¹² <https://www.riksbank.se/sv/statistik/makroindikatorer/undergrupper-kpif/>

¹³ Observera att de så kallade "Riksbanksgrupperna", vilka idag beräknas och publiceras av SCB, kommer att upphöra efter 2025. Riksbanksgrupperna bygger på en struktur fristående från COICOP

Nya basår

Som nämndes ovan så ska HIKP från och med 2026 publiceras med basår 2025. För KPI och KPIF har SCB beslutat att övergå till basår 2020. En översikt över förändringarna ges i tabell 4. Anledningen till att år 2020 valts för KPI och KPIF är för att detta möjliggör tidigare publicering av tillbaka-räknade tidsserier.

Tabell 4: Indexbasår.

	Basår idag	Basår fr.o.m. 2026
KPI	1980	2020
KPIF	1987	2020
HIKP	2015	2025

Ett viktigt skäl till varför SCB väljer att byta basår för KPI och KPIF är för att en allt större andel av ingående delindex startar efter 1980/1987. För dessa grupper kan idag inte jämförbara kedjade serier räknas. Ett annat skäl är att vissa delindex uppnått så pass små värden att det försämrar precisionen vid beräkningar av förändringstal (då dessa räknas på indextal som först avrundats till två decimaler). En illustration av det senare problemet, i form av ett fiktivt exempel, ges i tabell 5.

Tabell 5: Effekt av mycket små indextal (fiktivt exempel).

Tidpunkt	Ej avrundat index	Avrundat index (två decimaler)	Förändringstal (en decimal)
$t = 1$	100,849	100,85	0,9%
$t = 0$	100,000	100,00	
$t = 1$	10,0849	10,08	0,8%
$t = 0$	10,0000	10,00	
$t = 1$	1,00849	1,01	1,0%
$t = 0$	1,00000	1,00	

För delserier inom KPI och KPIF som börjar efter år 2020 (alternativt slutar innan 2020), kommer kedjade indexserier att skapas med basåret satt antingen till helåret två år innan seriens startår (gäller delindex med startår *efter* 2004), eller december året innan (för serier med startår *innan* 2005).

För delserier inom HIKP som börjar efter år 2025 (eller som slutar innan dess) används december året innan seriens startår som basår.

och SCB:s bild är att användningen av en parallell klassifikation vid sidan av den ordinarie skapar oklarheter för användare. Se också Morin (2024).

Antal decimaler

Ytterligare en mindre förändring som är planerad inför 2026 är att vägningstal kommer att beräknas och publiceras med två decimalers noggrannhet. Idag används inom KPI och KPIF heltalsvikter för avdelningsnivån och två decimaler för övriga nivåer. HIKP:s vägningstal beräknas idag med åtta decimaler. (Enbart två av dessa publiceras dock av Eurostat.)

Indextal planeras från och med 2026 att publiceras med två decimaler och förändringstal med en decimal. (Förändringstalen för Snabb-KPI kommer dock tillsvidare att fortsätta publiceras med två decimaler.)

Alla förändringstal kommer att räknas med utgångspunkt i de avrundade indexserierna, vilket motsvarar dagens beräkningar av förändringstal för COICOP-aggregat inom KPI och KPIF.

Tillbakaräknade serier

För att underlätta för användare av statistiken att gå över till att använda de nya indexserierna planerar SCB att publicera tillbakaräknade serier för historiska perioder. Nedan beskrivs hur dessa serier tagits fram, och en tidsplan för när de är tänkta att publiceras presenteras.

Historisk grunddata

Indata till tillbakaräkningarna hämtades från flera olika källor. I ett par fall rådde viss osäkerhet kring exakt vilken data som använts för de historiska beräkningarna. SCB försökte då i möjligaste mån gå tillbaka till historiska publikationer för att utreda oklarheter. Det går emellertid inte att utesluta att mindre felaktigheter kan kvarstå i underlagen.

I samband med ovanstående utredningsarbete upptäcktes ett par mindre felaktigheter vilka behövde hanteras i tillbakaräkningen. Indexlänkar på produktgruppsnivå respektive COICOP6-nivå justerades då för att uppnå önskat totalnivåresultat. Detta gjordes på sådant sätt att tillbakaräkningen fortfarande blev ”internt konsistent”, d.v.s. så att vägningstal exempelvis alltid summerar till 1000 promille och inte ändras mellan olika månader inom samma år. Nedan ges en beskrivning av de viktigaste justeringarna som gjordes i indata:

- Korttidslänkar inom kategorin alkoholfria drycker justerades under 1993 för att hantera en inkonsistens mellan vikt och index i januari jämfört med senare perioder samma år.

- HIKP-KS-länkar inom kategorin el och bränsle justerades under perioden januari 2008 till december 2012 för att hantera en inkonsistens mellan vägningstalen för HIKP och HIKP-KS.
- HIKP- och HIKP-KS-länkar för läkemedel justerades under perioden februari-december 1996.

Val av metod för tillbakaräkningen

Tillbakaräknade serier för HIKP är ett krav från Eurostat. Eurostat förordar då att en av följande tre metoder, alternativt en kombination av dessa, används för tillbakaräkningen:

(1) Makroapproach på subklassnivå. Vikter och index för varje subklass i den nya klassifikationen skapas med hjälp av en fördelningsmatris som beskriver hur stor andel av varje subklass i den gamla klassifikationen (ECOICOP v.1) som kan kopplas till en viss subklass i den nya (ECOICOP v.2).

(2) Mikroapproach. All mikrodata kodas om från gammal till ny klassifikation, varefter alla subindex räknas om på nytt. För att säkerställa att indexlänkarna för HIKP totalt blir likadana i den gamla och den nya klassifikationen, så "jämkas" resultaten också, d.v.s. justeras så att det resultat som uppnås i tillbakaräkningen överensstämmer på totalnivå med den historiska serien. Detta kan åstadkommas genom att alla länkar multipliceras med kvoten mellan den gamla och den nya (ojusterade) totallänken.

(3) Makroapproach på lägsta nivå. Här används samma princip som i metod 1, men med den skillnaden att omallokeringen görs på en finare nivå, nämligen för så kallade "elementär aggregat" (vilket i SCB:s fall motsvarar KPI:s produktgrupper och HIKP:s COICOP6-aggregat). Dessutom allokeras enbart *hela* aggregat i detta fall, d.v.s. fördelningsmatrisen består av enbart ettor och nollor.

Den approach som SCB har valt kan beskrivas som en kombination av de tre ovanstående metoderna. I likhet med metod 3 så görs omallokeringar på den lägsta aggregeringsnivån, d.v.s. för produktgrupper och COICOP6-aggregat. Fördelningsmatriserna innehåller dock inte bara ettor och nollor utan även vissa mer komplexa utfördelningar, precis som i metod 1 ovan. Dessutom så appliceras en multiplikativ jämkning av samma typ som beskrivs inom ramen för metod 2 ovan.

Fördelningsmatriser

Som grund för tillbakaräkningen användes fördelningsmatriser för varje år i tidsserien. Matriserna beskriver hur de gamla grupperna fördelar sig på de nya. Varje element i en matris anger alltså hur stor andel av en viss

produktgrupp, eller ett visst COICOP6-aggregat, som ska allokeras till en specifik EPG. I tabell 6 ges ett exempel på en del av en sådan matris.

Fördelningsmatriserna togs fram med utgångspunkt i historiska uppgifter om vad som prismäts i KPI och HIKP:s olika elementäraggregat under de olika åren. Totalt sett, d.v.s. sett över hela tidsperioden, innehöll matriserna runt 800 unika produktgrupper och 900 unika COICOP6-aggregat, vilka kopplades till de ca 400 unika elementära produktgrupperna. (Många av dessa unika grupper existerar dock bara under delar av den historiska tidsperioden.)

Tabell 6: Exempel på del av fördelningsmatris.

	08.1.1.0.A	08.1.2.0.A	08.3.1.0.A	08.3.2.0.A	08.3.3.0.A
	Utrustning, bords-telefon	Utrustning, mobil-telefon	Fast telefoni	Mobil-telefoni	Fast internet-access
6409 Mobiltelefoni	0	0	0	1.00	0
6410 Bordstelefon	1.00	0	0	0	0
6411 Fasta nättjänster	0	0	0.28	0	0.72
6416 Mobiltelefon (utrustning)	0	1.00	0	0	0

I de allra flesta fall kunde de tidigare grupperna kopplas i sin helhet till en elementär produktgrupp. Exempelvis så kunde produktgruppen 6303 *Järnvägsresor* kopplas till 07.3.1.1.A *järnvägsresor*, och både 5102 *Stol ostoppad sits* och 5103 *Stol stoppad sits* till 05.1.1.1.B *Stolar*.

I andra fall gjordes en uppdelning med utgångspunkt i historiska så kallade "underproduktgruppsvikter". Till exempel så kunde produktgruppen 6411 *Fasta nättjänster* delas upp utifrån vikterna för de två underproduktgrupperna *Fast telefoni* och *Internetaccess* (jmf exemplet i tabell 6).

Ytterligare ett antal fördelningar skattades med hjälp av historiska vikter för individuella produkter. Denna metod användes exempelvis för fördelningen av 3217 *Jeans* på de två elementära produktgrupperna 03.1.2.1.A *Byxor herr* och 03.1.2.2.A *Byxor dam*.

Slutligen fanns ett antal fall där relevant information saknades, och en schablonmässig fördelning istället antogs. Ett sådant exempel är produktgruppen 4405 *Vatten och avlopp*, vilken enligt COICOP 2018 bör delas upp i en EPG för vatten och en för avlopp. Då SCB saknar underlag för att kunna göra en uppskattning av vattenkonsumtionens fördelning på de två ändamålen antogs lika fördelning.

I arbetet med fördelningsmatriserna har även små justeringar gjorts för att i så stor utsträckning som möjligt åstadkomma sammanhållna serier. Till exempel så kan en produktgrupp som enbart förekom i indexen under två

år ha placerats i samma elementära produktgrupp som andra närliggande produktgrupper, trots att dessa egentligen kanske borde ha utgjort olika EPG.

Fördelningsmatrisernas kvalitet varierar över tiden och mellan produktområden, men kan generellt antas vara sämre för perioder längre tillbaka i tiden. För år före 2014 fanns inte mikrodata att tillgå i samma utsträckning som för senare perioder, varför dessa fördelningar är särskilt osäkra. Även för senare år har en del interpolation gjorts mellan närliggande år. För de första åren i tidsserien har i regel tidigaste tillgängliga fördelning extrapolerats bakåt.

På grund av ovanstående osäkerheter kommer tillbakaräknade serier på EPG-nivån inte att publiceras för COICOP 01 (utan enbart att finnas tillgängliga från och med januari 2026). I övrigt planerar dock SCB att publicera de tillbakaräknade serierna enligt samma detaljeringsnivå som gäller från och med 2026.

Vikter och länkar för elementära produktgrupper

Med utgångspunkt i fördelningsmatriserna modellskattades vikter och länkar för alla elementära produktgrupper och tidsperioder. Nedan använder vi bokstaven h för att beteckna en elementär produktgrupp, g för en produktgrupp (enligt dagens KPI/KPIF-indelning) och c för ett COICOP6-aggregat.¹⁴ Vi använder också ρ för elementen i fördelningsmatriserna. (Till exempel så betecknar $\rho_{gh}(y)$ andelen av produktgrupp g som under år y allokerades till den elementära produktgruppen h .)

För varje elementär produktgrupp togs vägningstal, w_h , fram genom att fördelningsfaktorerna applicerades på den gamla indelningens vägningstal.

I formler kan vi skriva:

$$w_h(y) = \sum_{g=1}^G \{\rho_{gh}(y) \cdot w_g(y)\} \quad (1)$$

respektive

$$w_h(y) = \sum_{c=1}^C \{\rho_{ch}(y) \cdot w_c(y)\} \quad (2)$$

där G och C betecknar det totala antalet produktgrupper respektive COICOP6-aggregat i den gamla indelningen. (Formel (1) användes för de vägningstal som ingår i KPI och KPIF, vilket inkluderar års- och månadslänkarnas vikter, samt de vikter som användes i den tidigare indexkonstruktionen, och formel (2) för HIKP:s vägningstal.)

¹⁴ I praktiken baserades de tidiga HIKP-beräkningarna på en variant av KPI:s produktgrupper, och inte på COICOP6-aggregat, men vi bortser från denna detalj i framställningen.

Motsvarande länkar, I_h , togs också fram enligt samma princip:

$$I_h(y, m) = \frac{\sum_{g=1}^G \{\rho_{gh}(y) \cdot w_g(y) \cdot I_g(y, m)\}}{\sum_{g=1}^G \{\rho_{gh}(y) \cdot w_g(y)\}} \quad (3)$$

och

$$I_h(y, m) = \frac{\sum_{c=1}^C \{\rho_{ch}(y) \cdot w_c(y) \cdot I_c(y, m)\}}{\sum_{c=1}^C \{\rho_{ch}(y) \cdot w_c(y)\}} \quad (4)$$

där $I_h(y, m)$ betecknar en viss länktyp, till exempel en månadslänk, en årslänk, eller en HIKP-länk, och $I_g(y, m)$ och $I_c(y, m)$ är samma typ av länk för produktgrupp g eller COICOP6-aggregat c .

Förutom de vanliga HIKP-länkarna så användes formel (4) också för att ta fram länkar till HIKP-KS, d.v.s. HIKP med konstant skatt. (Framställningen av KPI-KS och KPIF-KS sker på aggregerad nivå, vilket innebär att dessa mått inte påverkas av klassifikationsbytet. De kommer emellertid också att publiceras med basår 2020 från och med 2026.)

För år 2024 och 2025 kommer även "reviderade produktgruppsindex" att tas fram med samma metod. Vikterna kommer då att utgöras av pris-omräknade månadslänksvikter. (Reviderade produktgruppsindex för 2024 och 2025 behövs för att kunna räkna månads- och årslänkar för 2026 och 2027; se SCB, 2025, för detaljer.)

Jämkning

För att säkerställa överensstämmelse mellan gammal och ny serie för länkar på totalnivå så gjordes en jämkning av samtliga EPG-länkar. Jämkningsen gjordes i två steg: Först justerades alla elementära produktgruppslänkar multiplikativt (i enlighet med beskrivningen av metod 2 ovan). Sedan gjordes ytterligare en additiv justering av enbart kapitalstockslänkarna. Detta för att åstadkomma överensstämmelse för både KPI och KPIF.

För de flesta länkar och tidsperioder hade jämkningen endast en liten effekt. Den multiplikativa justeringsfaktorn var med andra ord nära ett och den additiva faktorn nära noll. Av de sammanlagt runt 400 000 EPG-länkar som modellskattades till och med december 2024, så påverkades ca 6% av jämkningen på andra decimalen. Majoriteten av dessa var HIKP- och/eller HIKP-KS-länkar.

Tre huvudsakliga orsaker till varför jämkningarna fick effekt har identifierats:

- **Avrundningseffekter.** Indexlänkar har historiskt räknats med olika antal decimaler. I de tillbakaräknade länkarna har emellertid samma avrundningsprincip använts för hela serien.

- **Revideringseffekter.** I ett par fall verkar revideringar i HIKP och/eller HIKP-KS inte ha rapporterats fullständigt till Eurostat. Jämkningsen av HIKP och HIKP-KS har dock gjorts med utgångspunkt i de serier som återfinns i Eurostats databas. (Denna typ av effekt påverkade främst resultat för år 2006.)
- **Metodförändring i HIKP.** Mellan 1996 och 1997 skedde en mindre metodförändring i svenska HIKP, då man bytte aggregeringsprincip på högre nivåer. Den tillbakaräknade serien har dock räknats med samma aggregeringsmetod för hela tidsserien. Denna effekt påverkar resultat för år 1996.

Aggregerade länkar

Vikter och länkar för olika typer av aggregat, d.v.s. COICOP-aggregat, specialaggregat och totalindex, togs fram på vanligt sätt, d.v.s. genom aggregering av vikter och länkar för EPG-nivån.

Kedjade serier

Kedjade indexserier med basår 2020 respektive 2015 togs fram för alla elementära produktgrupper och aggregat. (Omräkningen från basår 2015 till 2025 för HIKP kommer att utföras i början på 2026, då indextal med basår 2015 kommer att multipliceras med en omräkningsfaktor.)

I tabell 7 beskrivs hur de kedjade serierna togs fram för KPI och KPIF. (För en beskrivning av KPI:s indexkonstruktion hänvisas till SCB, 2025.) I tabellen används följande beteckningar: $L(y)$ beskriver en långtidslänk för december år y , $K(y, m)$ en korttidslänk för månad m år y , $A(y)$ en årslänk som går mellan år $y-1$ och y , och $M(y, m)$ en månadslänk för månad m år y .

I tabell 8 beskrivs hur kedjade indexserier togs fram för HIKP och HIKP-KS. I tabellen används $D(y, m)$ för att beteckna en HIKP-länk / HIKP-KS-länk, d.v.s. en länk med december föregående år som bas, för månad m år y .

Planerad publicering

Preliminära tillbakaräknade indexserier till och med december 2024 för KPI och KPIF planeras att publiceras på SCB:s hemsida i juni 2025. Slutliga tillbakaräknade serier till och med december 2025 planeras att publiceras i februari 2026 (tillsammans med KPI för januari 2026).

HIKP med basår 2025 planeras att publiceras i februari 2026.

Tabell 7: Beräkningsformler för KPI- och KPIF-index med basår 2020.

År (y)	Kedjat index (2020=100)
..., 2003	$\frac{12 \cdot 100^{(2021-y)} \cdot \sum_{m=1}^{12} M(2004, m) \cdot K(y, m)}{\sum_{m=1}^{12} K(2004, m) \cdot \sum_{m=1}^{12} M(2020, m) \cdot \prod_{t=y}^{2003} L(t) \cdot \prod_{t=2003}^{2018} A(t)}$
2004	$\frac{12 \cdot 100^{(2021-y)} \cdot \sum_{m=1}^{12} M(2004, m) \cdot K(y, m)}{\sum_{m=1}^{12} K(2004, m) \cdot \sum_{m=1}^{12} M(2020, m) \cdot \prod_{t=2003}^{2018} A(t)}$
2005, ..., 2019	$\frac{12 \cdot 100^{(2021-y)} \cdot M(y, m)}{\sum_{m=1}^{12} M(2020, m) \cdot \prod_{t=y-1}^{2018} A(t)}$
2020	$\frac{12 \cdot 100^{(2021-y)} \cdot M(y, m)}{\sum_{m=1}^{12} M(2020, m)}$
2021, ...	$\frac{12 \cdot 100^{(2021-y)} \cdot \{\prod_{t=2019}^{y-2} A(t)\} \cdot M(y, m)}{\sum_{m=1}^{12} M(2020, m)}$

Tabell 8: Beräkningsformler för HIKP-index med basår 2015.

År (y)	Kedjat index (2015=100)
1996, ..., 2014	$\frac{12 \cdot 100^{(2016-y)} \cdot D(y, m)}{\{\prod_{t=y}^{2014} D(t, 12)\} \cdot \sum_{m=1}^{12} D(2015, m)}$
2015	$\frac{12 \cdot 100^{(2016-y)} \cdot D(y, m)}{\sum_{m=1}^{12} D(2015, m)}$
2016, ...	$\frac{12 \cdot 100^{(2016-y)} \cdot \{\prod_{t=2015}^{y-1} D(t, 12)\} \cdot D(y, m)}{\sum_{m=1}^{12} D(2015, m)}$

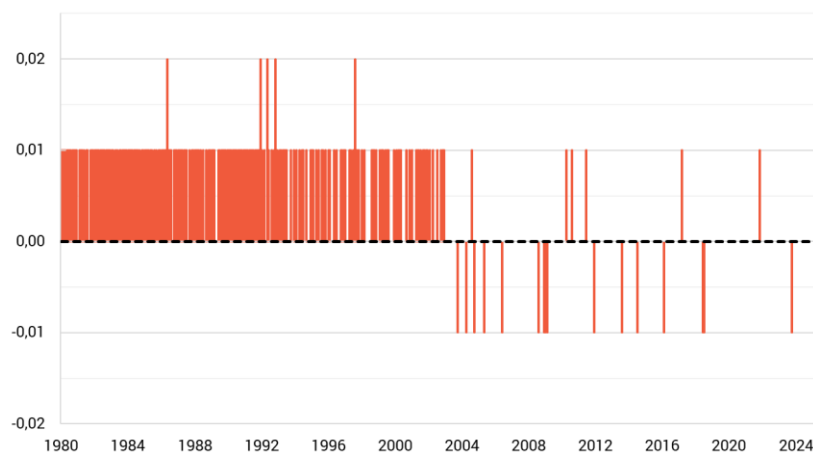
Utvärdering av tillbakaräknade serier t.o.m. 2024

Nedanstående genomgång är baserad på preliminära tillbakaräknade serier för alla perioder fram till och med december 2024. Mindre justeringar kommer att göras i dessa serier innan publicering.

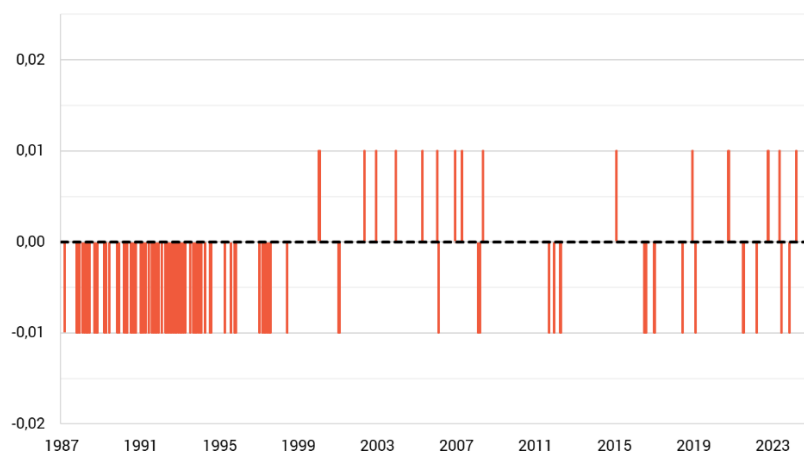
Skillnader på totalnivå för KPI och KPIF

Kedjade indextal kan skilja sig mellan befintliga och nya (tillbakaräknade) serier, även när alla ingående indexlänkar är identiska. Detta beror på att kedjningen historiskt sett utförts med olika typer av avrundning och avkortning i de olika delstegen.

I figur 1 jämförs den tillbakaräknade serien för total-KPI (med två decimaler) med nuvarande indexserie, d.v.s. den som finns tillgänglig via SCB:s hemsida.¹⁵ Den nuvarande serien har först ombasats från 1980=100 till 2020=100 och resultatet har sedan avrundats till 2 decimaler. Därefter har differensen mellan den tillbakaräknade och den ombasade serien beräknats. För runt 40% av perioderna är differensen skild från noll. I figur 2 görs motsvarande jämförelse för KPIF.

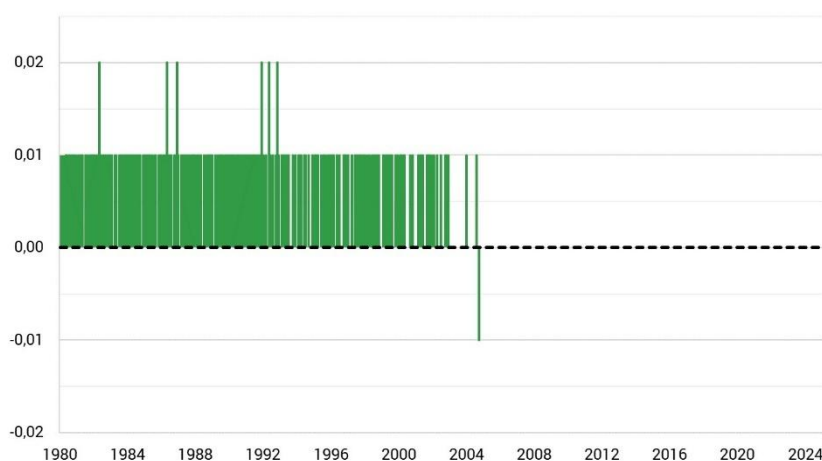
Figur 1: Effekt av avrundningar i kedjningen för KPI. (Tillbakaräknad serie minus nuvarande serie omräknad till basår 2020=100. Båda serier har avrundats till två decimaler.)

Figur 2: Effekt av avrundningar i kedjningen för KPIF. (Tillbakaräknad serie minus nuvarande serie omräknad till basår 2020=100. Båda serier har avrundats till två decimaler.)

¹⁵ Se tabell "Konsumentprisindex (KPI), totalt, 1980=100" (skuggindex): https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_PR_PR0101_PR0101A/KPItotM/.

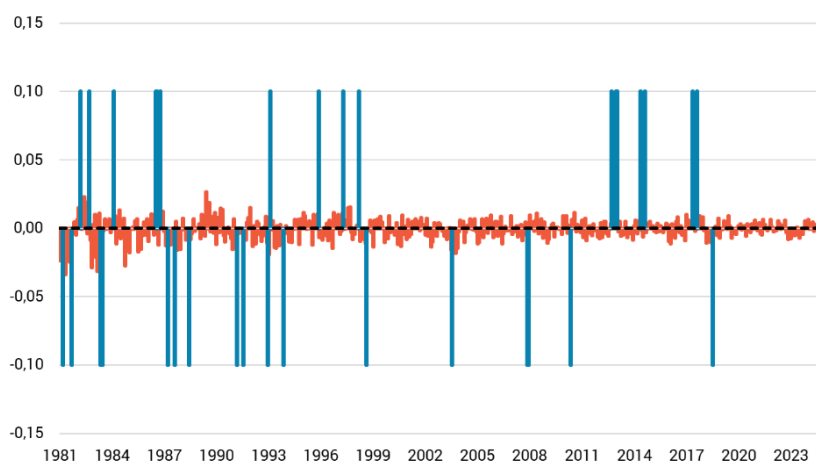
En mindre del av dessa skillnader kan förklaras av att bara två decimaler publiceras för indextalen på SCB:s hemsida. I figur 3 görs samma jämförelse som i figur 1, men nu baserat på indextal med fler decimaler. ”Nuvarande serie” avser alltså i detta fall den serie som finns tillgänglig i SCB:s interna databas. Denna har upp till 5 decimaler, med viss variation över tiden (d.v.s. färre decimaler i seriens början). Antalet perioder där skillnaden är skild från noll blir nu något färre. Förklaringen till återstående differenser är de avrundningar som gjorts i själva kedjningen. Om en likadan jämförelse baseras på en 1980-serie som kedjats ihop helt utan avrundningar, så försvinner differenserna helt.

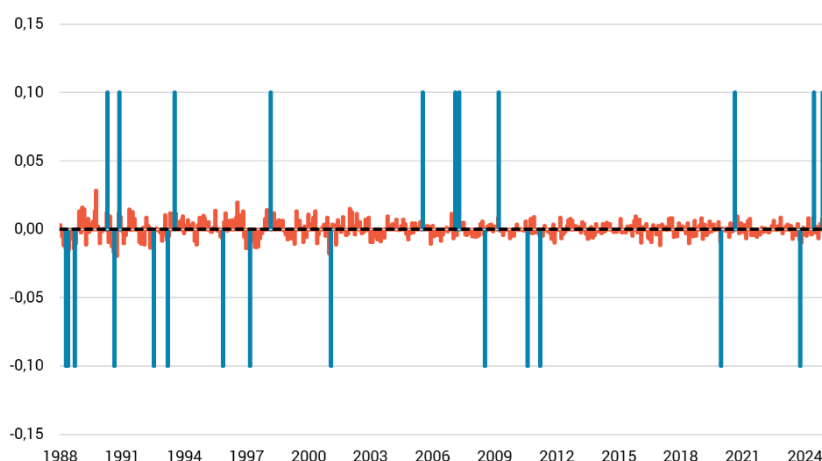
Figur 3: Effekt av avrundningar i kedjningen för KPI. (Tillbakaräknad serie minus nuvarande serie [med upp till 5 decimaler] omräknad till basår 2020=100. Båda serier har avrundats till två decimaler.)

Avrundningar påverkar förstås även jämförelsetal såsom månads- och årsförändringar. I figur 4 jämförs årsförändringen för KPI baserat på tillbakaräknad respektive nuvarande serie. Orangea staplar jämför icke avrundade resultat och blå staplar jämför resultat som avrundats till en decimal (såsom är planerat i SCB:s redovisning). De avrundade resultaten skiljer sig för drygt 5% av perioderna.

I figur 5 görs motsvarande jämförelser för KPIF.

Figur 4: Skillnad mellan årsförändring i KPI räknad utifrån tillbakaräknade och befintliga serier (båda med två decimaler). Orangea staplar jämför icke avrundade årsförändringar och blå staplar jämför årsförändringar som avrundats till en decimal.

Figur 5: Skillnad mellan årsförändring i KPIF räknad utifrån tillbakaräknade och befintliga serier (båda med två decimaler). Orangea staplar jämför icke avrundade årsförändringar och blå staplar jämför årsförändringar som avrundats till en decimal.

Jämförelser på avdelningsnivå

I detta avsnitt görs en jämförelse mellan nuvarande och nya (tillbakaräknade) serier på avdelningsnivå. Det är framför allt i tre avdelningar – COICOP 07, 08 och 09 – som förändringar i klassifikationen inneburit större innehållsmässiga justeringar. En del mindre differenser mellan serierna beror också på att nya *bedömningar* gjorts gällande vilken COICOP en viss produkt hör hemma i. (Påverkan av den senare typen av

omflyttningar är emellertid liten.) I bilagan till denna PM redovisas de förflyttningar som har gjorts, för varje enskilt år. Nedan ges en översikt.¹⁶

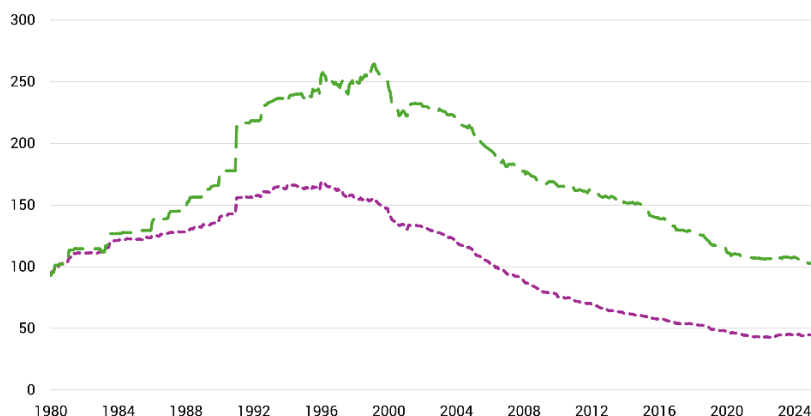
- **COICOP 01:** Klassifikationsbytet i sig innebär inga förändringar för COICOP 01. I den nya serien har dock alkoholfri cider placerats i COICOP 02 (istället för i 01), medan energibars mäts i COICOP 01 (istället för i 06).
- **COICOP 02:** Den enda skillnaden som finns för COICOP 02 är att alkoholfri cider tillkommit (från COICOP 01).
- **COICOP 03:** För COICOP 03 sker inga innehållsmässiga ändringar i och med klassifikationsbytet. Den lilla skillnad som ändå finns mellan serierna beror på att kemtvätt under 1980-talet mättes under COICOP 05, medan denna produkt placerats i COICOP 03 i den nya serien.
- **COICOP 04:** Även denna avdelning är oförändrad vad gäller klassifikationsbytet. I de faktiska serierna kan dock en liten skillnad anas under 1980-talet, vilken beror på att spik och skruv då mättes i COICOP 05, medan dessa i den tillbakaräknade serien har placerats i COICOP 04.
- **COICOP 05:** COICOP 05 är i stort sett oförändrad. De små skillnader som förekommer beror på att produkten nappflaska tillkommit (från COICOP 12), medan följande produkter flyttats ut: Kemtvätt (till COICOP 03), spik och skruv (till COICOP 04), och kylväska (till COICOP 09).
- **COICOP 06:** Avdelningen är näst intill oförändrad. Den lilla skillnad som finns mellan serierna beror på att energibars flyttats till COICOP 01.
- **COICOP 07:** Inom COICOP 07 har en mer betydande förändring skett, då posttjänster i den nya klassifikationen flyttats från COICOP 08 till 07. Dessa produkter har dock relativt låg vikt jämfört med övriga 07, varför effekten på 07 som helhet är liten (se figur 6 nedan). Mindre skillnader mellan gammal och ny serie beror även på att produkten bilbarnstol flyttats från COICOP 12 till 07 i tillbakaräkningen för åren 2001-2020. (Bilbarnstol ingick tidigare i COICOP 12 men flyttades 2021 över till COICOP 07. I den tillbakaräknade serien ligger den i 07 under samtliga år.)
- **COICOP 08:** En av de största förändringarna i den nya klassifikationen är att hemelektronikprodukterna som tidigare legat i COICOP 09

¹⁶ Även då serier enligt COICOP 1999 och COICOP 2018 stämmer överens innehållsmässigt så kan små skillnader mellan serierna ändå förekomma för avdelningar och lägre aggregeringsnivåer. Detta beror på avrundningar samt den jämkning som beskrivs tidigare i denna PM.

flyttas till COICOP 08.¹⁷ Under perioden 1980-2024 har dessa utgjort i snitt 2,4 % av KPI-korgen, vilket innebär att COICOP 08 blir drygt 80% större (i snitt över tidsperioden) enligt den nya klassifikationen, jämfört med den tidigare. Hur detta påverkar indexserien för COICOP 08 illustreras i figur 7 nedan. En annan förändring i COICOP 08 är att posttjänster flyttas till COICOP 07, vilket även detta bidrar till en lägre indexnivå för COICOP 08 i den nya klassifikationen.

Figur 6: Indexserie med basår 1980 för COICOP 07 i KPI/KPIF. Grön serie är enligt COICOP 1999 och lila serie enligt COICOP 2018 (ombasad från 2020=100 till 1980=100).

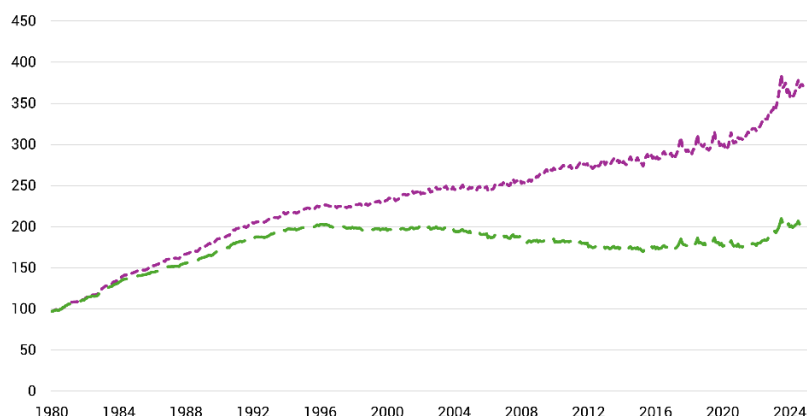

Figur 7: Indexserie med basår 1980 för COICOP 08 i KPI/KPIF. Grön serie är enligt COICOP 1999 och lila serie enligt COICOP 2018 (ombasad från 2020=100 till 1980=100).

- **COICOP 09:** Som nämndes ovan så flyttar hemelektroniken till COICOP 08 i den nya klassifikationen. Istället tillkommer kurser av kulturell karaktär (från COICOP 10). En kylväska vilken mättes i svenska KPI under början av 1980-talet har också i den tillbakaräknade serien bedömts höra hemma i COICOP 09, trots att den tidigare

¹⁷ Se bilagan för en detaljerad beskrivning av vilka produkter som berörs.

placerats i COICOP 05. Flytten av hemelektronik-produkter är det som har absolut störst påverkan på serien, då dessa produkter utgjorde i genomsnitt 20% av avdelningen i de tidigare serierna. I figur 8 jämförs index för COICOP 09 enligt gammal och ny klassifikation.

Figur 8: Indexserie med basår 1980 för COICOP 09 i KPI/KPIF. Grön serie är enligt COICOP 1999 och lila serie enligt COICOP 2018 (ombasad från 2020=100 till 1980=100).

- **COICOP 10:** Kulturella kurser har som redan nämnts flyttats till COICOP 09. I övrigt är denna avdelning oförändrad.
- **COICOP 11:** COICOP 11 är helt oförändrad.
- **COICOP 12 och 13:** En stor förändring i den nya klassifikationen är att avdelning 13 tillkommer. I praktiken är det nuvarande COICOP 12 som delas upp i de två nya grupperna 12 och 13, där COICOP 12 blir *Försäkringstjänster och finansiella tjänster*, och övriga produkter hamnar i COICOP 13. Betraktar man de nya avdelningarna 12 och 13 tillsammans, så är dock dessa nästan helt överensstämmande med tidigare COICOP 12. De små skillnader som finns i serierna beror främst på att bilbarnstol flyttats från COICOP 12 till 07 i den tillbakaräknade serien, samt på att nappflaska flyttats till COICOP 05.

KPIF:s analysgrupper

SCB:s nya serier över de så kallade *analysgrupperna* för KPIF stämmer väl överens med de aggregat som Riksbanken publicerar idag. (SCB:s serier sträcker sig tillbaka till 1987, men då Riksbankens publicerade serier startar 1995 så har jämförelser gjorts baserat på endast år 1995-2024.)

De små skillnader som finns mellan serierna återfinns i de två varuaggregaten, samt i aggregatet *Tjänster exkl. kapitalstock*. Detta är förväntat, då vissa av KPIF:s nuvarande produktgrupper innehåller både varor och tjänster. Ett exempel är *9701 Begravningskostnad*, som innehåller både begravningsvaror och begravnings-tjänster. I Riksbankens serier har dessa grupper behövs läggas in i antingen varu- eller tjänsteaggregatet,

medan de i tillbakaräkningen enligt den nya klassifikationen har kunnat delas upp.

Aggregaten för *Kapitalstock* och *Energi* är helt överensstämmande mellan SCB och Riksbanken. De mindre differenser mellan indextalen som förekommer (på upp till två hundradelar) kan härledas till avrundning och jämkning.

Referenser

Carlsson, E. (2013). "Implementering av femsiffrig COICOP." PM till nämnden för KPI, sammanträde nr 248, 2013-04-25. Tillgängligt via <https://www.scb.se/contentassets/1b48f2064ebd46a78eda4d68d51c0403/implementering-av-femsiffrig-coicop.pdf> (hämtat 2025-04-28).

Morin, H. (2024). "Publiceringsaggregat i KPI fr.o.m. 2026 (korrigerat 2025-01-20)." PM till nämnden för KPI, sammanträde nr 18, 2024-05-16. Tillgängligt via https://www.scb.se/contentassets/1b48f2064ebd46a78eda4d68d51c0403/18/publiceringsaggregat_i_kpi_from_2026.pdf (hämtat 2025-04-28).

SCB (2025). "Statistikens Framställning 2025 Konsumentprisindex." Tillgängligt via https://www.scb.se/contentassets/a1e257bb3a574420b9d3f2ff59851c0a/pr0101_staf_2025.pdf (hämtat 2025-04-28).

Ståhl, O. (2021). "Aggregeringsprinciper inom COICOP 01 och 02, PM till nämnden för KPI, sammanträde nr 12, 2021-10-05." Tillgängligt via <https://www.scb.se/contentassets/1b48f2064ebd46a78eda4d68d51c0403/aggregeringsprinciper-inom-coicop-01-och-02.pdf> (hämtat 2025-04-28).

UNECE (2025). "Changes in the classification of goods and services in the consumer price index - A practical guide." Tillgängligt via https://unece.org/sites/default/files/2025-04/CPI%20Guide_WEB%20version.pdf (hämtat 2025-04-28).

Wahlström, S. (1999). "Användning av nya COICOP i KPI - Nytt basår 2000=100 i KPI?" PM till nämnden för KPI, sammanträde nr 201, 1999-02-16.

Bilaga: Produkter som bytt avdelning

I tabellen nedan ges en förteckning över produkter som flyttats till en ny avdelning i den nya klassifikationen. I de flesta fall innebär flyttarna att hela produktgrupper ändrat avdelning, men det kan även vara en mindre del av en produktgrupp. Ett kryss i tabellen innebär att en flytt ägt rum det året. (COICOP 13 betraktas här som den nya motsvarigheten till tidigare COICOP 12, varför produkter som flyttats mellan dessa grupper inte anses ha bytt avdelning.)

År	Energi-bars	Cider	Kemtvätt	Spik och skruv	Kyl- och fryslåda	Napp-flaskor	Post-tjänster	Hem-elektronik ¹⁸	Kulturella kurser	Försäkr. och finansiella tjänster ¹⁹
COICOP 1999	06	01	05	05	05	12	08	09	10	12
COICOP 2018	01	02	03	04	09	05	07	08	09	12
1980			X	X	X		X	X		
1981			X	X	X		X	X		
1982			X	X	X		X	X		
1983			X	X			X	X		
1984			X	X			X	X		
1985			X	X			X	X		
1986			X	X			X	X		
1987			X	X			X	X		
1988			X	X			X	X		
1989			X				X	X		
1990							X	X		
1991							X	X		
1992							X	X		
1993							X	X		X
1994							X	X		X
1995							X	X		X
1996							X	X		X
1997		X					X	X	X	X
1998		X					X	X	X	X
1999		X					X	X	X	X
2000		X					X	X	X	X
2001		X					X	X	X	X
2002		X					X	X	X	X
2003	X	X					X	X	X	X
2004	X	X					X	X	X	X
2005	X	X					X	X	X	X
2006	X	X					X	X	X	X
2007	X	X					X	X	X	X

År	Energi- bars	Cider	Kemtvätt	Spik och skruv	Kyl- och fryslåda	Napp- flaskor	Post- tjänster	Hem- elektronik ¹⁸	Kulturella kurser	Försäkr. och finansiella tjänster ¹⁹
2008	X	X					X	X	X	X
2009	X	X					X	X	X	X
2010	X	X					X	X	X	X
2011	X	X					X	X	X	X
2012	X	X					X	X	X	X
2013	X	X					X	X	X	X
2014	X	X					X	X	X	X
2015	X	X					X	X	X	X
2016	X	X					X	X	X	X
2017	X	X					X	X	X	X
2018	X	X					X	X	X	X
2019	X	X					X	X	X	X
2020	X	X					X	X	X	X
2021	X	X				X	X	X	X	X
2022	X	X					X	X	X	X
2023	X	X				X	X	X	X	X
2024	X	X					X	X	X	X
2025	X	X					X	X	X	X

¹⁸ I tabellen används samlingsnamnet "Hemelektronik" för att beteckna följande produkter: Kassettdäck, transistorradio, kompaktanläggning, färg-TV 13-15 tum, liten TV, radio, videobandspelare, högtalare, DVD-skiva, CD-spelare, TV, parabolantenn, hyra av TV, DVD-spelare, bärbar CD-spelare, hemmabiopaket, MP3-spelare, hörlurar/headset, smartklocka, reparation av färg-TV, miniräknare, datorer, datortillbehör, TV-licens, hyra av film, TV-, film- och musiktjänster, färgpatron och bläckstråleskrivare.

¹⁹ I tabellen används samlingsnamnet "Försäkringar och finansiella tjänster" för att beteckna följande produkter: Bilförsäkring, hemförsäkring, sjuk- och olycksfallsförsäkring och banktjänster.